

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ОСНОВІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА

Актуальність. Земля – найцінніше багатство нашої країни і від її раціонального та ефективного використання залежить добробут народу. Здійснювана земельна реформа направлена на забезпечення раціонального використання та охорони земель. В той же час в результаті складних економічних умов, диспаритету цін на промислову та сільськогосподарську продукцію в Україні в цілому, поглибилися процеси деградації ґрунтів. Загострилася проблема з балансом поживних речовин в землеробстві, зростає кислотність ґрунтового розчину, зменшується вміст гумусу [1, с.93-103].

У ґрунтах склався негативний баланс поживних речовин, поширилась дегуміфікація, значно збільшилися площі середньо- і сильнокислих ґрунтів, особливо в зоні Полісся. Велике занепокоєння викликає інтенсивне закислення ґрунтів лісостепової зони області, що в ряді випадків робить проблематичним вирощування на чорноземних ґрунтах цукрових буряків, озимої пшениці, багаторічних бобових трав та інших культур.

Мета досліджень. Використання земельних ресурсів не відповідає також вимогам природокористування. Порушені екологічно допустимі співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових і водних територій, що негативно впливає на стійкість агроландшафту і довкілля. Сільськогосподарські угіддя зазнають забруднення промисловими та побутовими відходами, нафтою та нафтопродуктами, пестицидами та іншими хімічними речовинами, ущільнюються важкою ґрунтообробною технікою, підтоплюються.

Передумовою розвитку таких «дешевих» екстенсивних технологій є виробництво яловичини на основі галузі спеціалізованого м'ясного скотарства з повним циклом і раціональне використання культурних пасовищ інтенсивного

типу, особливо зрошуваних, на яких незалежно від погодних умов одержують по 80–100 ц/га і більше кормових одиниць, що в 2–3 рази дешевше, ніж вирощування інших зелених кормів. Серед численних рекомендацій - використання дешевих кормів власного виробництва, зокрема, раціональна експлуатація пасовищ упродовж 220–270 днів завдяки сезонним отеленням.

Результати досліджень. Природних кормових угідь у нашій країні майже 8,5 млн га, з них пасовищ — 5,47 (частка у загальній площі— 9,1%, у площі сільськогосподарських угідь— 13,3%), а також сіножатей — 2,41 млн га. Ці та виведені із сільськогосподарського землекористування землі, зокрема орні землі (через прогресування процесів деградації та ерозії ґрунтів), можуть бути використані для створення інтенсивних культурних і поліпшення наявних пасовищ. Йдеться про потребу комплексного гармонійного розвитку кормовиробництва і м'ясного скотарства [2, с.137-143].

У Європі та США м'ясне скотарство – це сімейний, традиційний вид бізнесу на 20-60 голів, а може бути і до 400. М'ясне скотарство розвивається там, де є пасовища. У нас потенційно могли бути великі ферми - від 200 до 2000 корів, проте ми потужності ці втрачаємо. Немає згуртованості виробників в експорті, немає правильної переробки і глибокої заморозки, щоб м'ясо могло їхати на довгі відстані. На жаль, наші виробники часто-густо не розуміють, як правильно вести тваринницький бізнес [4, с.153-156].

Якщо людина не «відчуває» цю справу, то вона, напевне, не зможе тут бути успішним. Найчастіше, виробники неправильно обирають пасовища, не можуть порахувати потрібні площі або взагалі починають працювати у цьому сегменті без пасовища. Ще одна помилка – так зване неспеціалізоване м'ясне скотарство – тобто, відгодівля бугаїв, отриманих від молочних порід корів. Ну і третя поширена помилка – це неправильний вибір породи. Часто фермери дивляться, що у сусіда Ангус, і купують собі так самого у господарство, а насправді м'ясних порід понад дві сотні, і деякі можуть бути для ваших природно-кліматичних умов і місцевості пристосовані краще – приміром, Шароле, м'ясний Симентал, Лімузин, знову ж той же Абердино-

Ангус. Потрібно розуміти, яка мета вирощування – на просто м'ясо (ковбаса, гамбургери), чи то стейки з мрамурової яловичини, чи то рожева телятина.

Розвиток м'ясного скотарства дозволяє економити значну кількість зерна порівняно з молочним. Це має велике соціальне значення, оскільки худоба не виступає конкурентом людини по відношенню до зерна, проблема виробництва якого не менш актуальна, ніж виробництва м'яса. Це пов'язано з тим, що м'ясна худоба краще за багато інших видів жуйних тварин використовує грубі корми, ефективно перетворює в яловичину навіть очерет, соломку озимих зернових культур і осоку, які інші види тварин не поїдають. У важкий в кормовому відношенні стійловий період м'ясна худоба може пережити лише на солоній. Тварини багатьох м'ясних порід здатні добувати корм не лише із-під снігу, а й з-під піску [3, с.46-49].

М'ясна худоба має високу адаптаційну здатність і непримхлива не лише до кормів, але і до умов утримання. У разі нестачі кормів вона менше інших тварин реагує на них, якщо і втрачає кондицію, то швидко відновлює її під час настання сприятливих умов. Більша їх частина виводиться з організму у вигляді калу і сечі, із яких готують гній – незамінне органічне добриво, яке підвищує родючість ґрунту, продуктивність полів і якість продукції рослинництва. Із розрахунку на голову м'ясна худоба виробляє органічних добрив удвічі, іноді втричі більше, ніж молочна. Використання їх поліпшує економічну ефективність м'ясного скотарства за рахунок збагачення пасовищ та практично не шкодить екології. Це пояснюється тим, що тварини цілодобово знаходячись на пасовищах рівномірно розносять по них сечу та кал, чим підвищують родючість ґрунту і врожайність рослин.

Цей недолік можливо компенсувати умілим використанням пасовищ, де тварини отримують найбільш дешевий корм, оскільки тут виключають витрати по скошуванню і підбиранню трави, її підвезенню і роздаванню у годівниці, прибиранню залишків корму і продуктів життєдіяльності худоби. Під час випасання худоба поїдає тільки ті трави, які потрібні її організму. Необхідна кількість пасовищ на м'ясну корову залежить від системи і технології прийнятої

в господарстві, стану пасовищ і врожайності трав, яка схильна до значних коливань під впливом погоди та інших умов.

Природні пасовища забезпечують тварин різноманітними і дешевими кормами оскільки для їх виробництва господарства взагалі не несуть матеріальних витрат. Під час складання кошторису підрахунок витрачених кормів роблять, проте вартість раціонів знижується, оскільки вони безкоштовні.

Полова і солома однорічних культур, що залишаються на полі в купах, тюках, і рулонах також можуть бути використані для випасу взимку (на 50 % забезпечують потребу в кормах під час вільного випасу). Цей спосіб краще, ніж випас по валках, оскільки крига менше обмежує доступ до корму. Кукурудза, вирощена на випас, досягає висоти 3-4 метри.

Випасання на кукурудзяному полі потребує певних навичок роботи з худобою. Кукурудзу, призначену для зимового випасання, вирощують із повним дотриманням агротехнічних правил: необхідно вносити відповідну кількість добрив. Випасання тварин починають, коли зерно кукурудзи досягне стадії воскової стиглості. Під час випасання на кукурудзяному полі тварини повинні мати доступ до води. Щоб запобігти надмірному витоπτуванню кукурудзи, годівлю нормують, використовуючи пересувний електричний пастух. Поле розділяють на ділянки, за цього лінії поділу мають бути викошені. Це дозволить тваринам легше розрізняти електричну огорожу та запобігатиме електричному замиканню огорожі з дроту під час контакту з рослинами. На початкових стадіях випасання надають тваринам можливість вільного вибору корму, щоб їхня травна система могла пристосуватися до такої годівлі. Кукурудза досягає стиглості через 100-114 днів від посіву. Худобу випасають на кукурудзяному полі щоб уникнути витрат на збирання врожаю. Вона добре росте на різних ґрунтах та в різних кліматичних умовах, високоенергетична і високоврожайна культура, що ефективно використовує вологу. Якщо земельні ресурси обмежені, дозволяє одержувати максимальну кількість фуражу.

Висновок. Для пізнього випасання на пасовищах проводять осіннє накопичення запасів фуражу. Використовують трави, які зберігають свої якості

після морозів (волосянець ситниковий, лядвенець рогатий, грястиця збірна, вівсяниця тростинна, люцерна). Створюють осінні пасовища з накопиченим фуражем наступним чином: пасовище ділять на робочі ділянки, випасання на усіх ділянках проводять один раз навесні, а потім одне або два поля залишають для осіннього випасання по отаві. Після одноразового весняного випасання, завдяки вторинному росту утворюється пасовище високої якості [5, с.40-45].

Література:

1. Воронін Л.С. Основні принципи техніко-технологічного формування та розвитку системи кормозабезпечення органічного тваринництва / Л.С. Воронін, О.О. Троїцька // Збірник наукових праць ІМТ НААН Механізація, екологізація та конвертація біосировини у тваринництві. - 2012. - Випуск 1(9). – С. 93-103.
2. Гачкова В.В. Розвиток тваринництва в Україні через призму збалансованого використання ринку зерна / В.В. Гачкова // Науковий вісник НТЛУ України. - 2010. – Вип. 20.8. - С. 137-143.
3. Глущенко Д.П. Економічні основи розвитку кормовиробництва в степу України / Д.П. Глущенко // Бізнесінформ. - №4. – 2012. – С. 46-49.
4. Семенда О.В. Формування стійкої кормової бази як елемента інтенсифікації молочного скотарства / О.В. Семенда // Економіка та управління АПК: Зб. наук. праць. – Біла церква, 2011. – Вип. 6 (89). – С. 153-156.
5. Тимченко Л.О. Інтенсифікація спеціалізованого м'ясного скотарства в Україні // Вісник аграрної науки. – Секція Тваринництво. Ветеринарна медицина. – 2015. – С.40-45.